

OPPIMISEN AIKAINEN ARVIOINTI

Tämä tuki- ja virikemateriaali on syntynyt OpenDigi-hankkeen aikana 2018-2020. Esitys sisältää katkelmia blogikirjoituksista, podcasteja, linkkejä ja vinkkejä kirjallisuudesta.

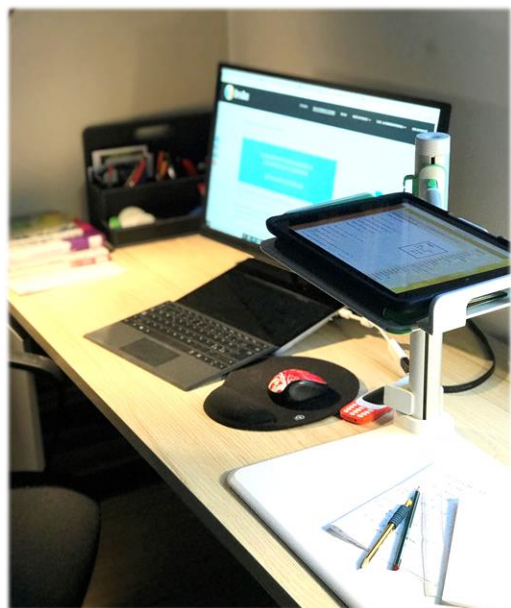
JOHDANTO

Eletään toukokuuta minä tahansa vuonna. Peruskoulun opettaja on syöttänyt arvosanat järjestelmään ja oppilaan vuoden työ tulostuu paperille numeroiksi, kirjaimiksi tai rasteiksi. Sitä ennen opettaja on lukuvuoden aikana ohjannut oppijaa kannustamalla, tukemalla häntä tarpeen mukaan ja ehkä kirjoittanut silloin tällöin sanallista palautetta.

Summatiivisen, osaamisen tasoa kuvaavan, todistuksen taustalla ei ole pelkkiä kokeita tai tenttejä, vaan koko oppimisen prosessi. Kuvituksia, kirjoitelmia, diaesityksiä, dokumentointeja, portfolioita, videoita, musiikkia tai puhetta – yksin, parin kanssa tai tiimissä tuotettuna. Muistakaamme kuitenkin, että tarkoitus ei olekaan, että opettaja arvioi tätä kaikkea. Formatiivisessa arvioinnissa on tärkeässä roolissa oppija itse ja se miten hän saavuttaa oman oppimisen asiantuntijuuden.

Miten oppijasta sitten tulee oman oppimisen asiantuntija? Ei tätä päämäärää ole tarkoituskaan saavuttaa yksin. Oppilasta tuetaan johdonmukaisesti koko perusasteen opiskelun ajan ja sen jälkeenkin pitämällä yllä positiivista luottamusta omiin mahdollisuuksiin ja samalla realistista käsitystä omasta osaamisesta. Opettajan lisäksi arvioinnin tukipilareina ovat ikätoverit, vanhemmat ja muut tukijoukot.

Arto Kortelainen

ARVIOINNIN VÄLINEET

Oppimisen ja osaamisen arvioinnin päävärit ovat:

toteava **DIAGNOSTINEN ARVIOINTI**
oppimista ohjaava **FORMATIIVINEN ARVIOINTI**
osaamista kuvaava **SUMMATIIVINEN ARVIOINTI**

Perusopetuslain mukaan oppilaan arvioinnin tehtävänä on ohjata ja kannustaa opiskelua sekä kehittää oppilaan edellytyksiä itsearviointiin. Oppilaan oppimista, työskentelyä ja käyttäytymistä tulee arvioida monipuolisesti. Painopiste on oppimista edistävissä arvioinnissa. Arviointi on myös opettajien oman työn reflektoinnin väline. (Opetushallitus, 2014.)

Oppimista ohjaavaan ja edistävään arviointiin tarvitaan välivälinejä:

aktivoivaa ja tutkiskelevaa **ITSEARVIOINTIA**
laatua tarkkailevaa **VERTAISARVIOINTIA**
edistymistä kartoittavia **ARVIOINTIKESKUSTELUJA**

Osa opettajista siirtää edelleen eteenpäin arviointitapaa, jolla heitä on oppilaina arvioitu. Arvioinnin jatkumo perusopetuksesta lukiokoulutuksen loppuun tukisi opettajien arviointityötä. **Opiskelija tarvitsee palautetta edistymisestään koko koulutuspolun ajan.** (Ouakrim-Soivio, 2016.) Mutta oppimisen aikainen jatkuva arviointi ei suinkaan tarkoita jatkuvaa arvosanojen antamista, eikä kaikkea kouluympäristössä tapahtuvaa oppimista voi luotettavasti mitata. Mittaamista korostavassa arviointikulttuurissa piilee vaara, että tärkeimmiksi oppimistavoitteiksi nostetaan vain asiat, joita on helppo mitata. (Luostarinen, 2019.)

KIRJALLISUUTTA ARVIOINNISTA

Luokanopettajan työssä olen lukemattomia kertoja pohtinut miten kirjaamani arviot hyödyttävät oppilasta ja arvioinnista saamani tieto kehittänyt opetustani. Suullisesti kannustavaa palautetta annan päivittäin, mutta koen jatkuvan kirjallisen palautteen antamisen työlääksi. Miten arviointia voisi toteuttaa niin, ettei se teettäisi liikaa työtä ja miten voisin paremmin vakuuttua siitä, että arviointi kehittää oppilaan oppimisen taitoja? Lisää ymmärrystä uskomuksilleni ja arviointiin liittyville kysymyksille olen hakenut lukemalla alan kirjallisuutta.

Päivi Atjonen: **Hyvä, paha arviointi** (2007) ja **Kehittävä arviointi kasvatusalalla** (2015)

Najat Ouakrim-Soivio: **Oppimisen ja osaamisen arviointi** (2016)

Marika Toivola: **Käänteinen arviointi** (2019)

Aki Luostarinen & Juuso Henrik Nieminen (toim.) **Arvioinnin käsikirja** (2019)

ARVIOINTI ON ARVON ANTAMISTA

Päivi Atjosen (2007) mukaan arvioinnin avulla oppimisen tulisi helpottua, kun oppija avaa silmiään uudelle ja oikaisee virhekäsityksiään, mutta valitettavan usein arviointia pohditaan vasta opetusjakson tai opetussuunnitelman kehittämistyön loppuvaiheessa. Arviointi ei ole kovin kannustavaa, jos sitä pelätään ja se mielletään arvostelemiseksi. Mitä voimme tarjota tilalle osaamisen mittaamiseksi, jos vähennämme kokeita? Onko opettajille tarjolla resursseja ja tarvittaessa ohjausta opetussuunnitelman edellyttämän monipuolisen arvioinnin toteuttamiseen?

Opettajilla on myös epätietoisuutta siitä, miten arviointia dokumentoidaan niin, että se palvelee parhaiten sekä oppilasta että opettajaa. Miten kerätään tietoa esimerkiksi arviointikeskustelujen pohjaksi? (Ouakrim-Soivio, 2016.)

FORMATIIVISEN JA SUMMATIIVISEN ARVIOINNIN ERO

Uusi opetussuunnitelma korostaa formatiivista arviointia, jonka tarkoitus on ohjata, kannustaa, motivoida ja ennustaa. Summatiivisella arvioinnilla todetaan kuinka hyvin asetetut tavoitteet on saavutettu. Opiskelija voi kokea huonon arvosanan ristiriitaiseksi, jos häntä on kannustettu ja kehuttu oppimisprosessin aikana. (Ouakrim-Soivio 2016, 146.) Positiivinen palaute on tärkeää, mutta samanaikaisesti palautteen tulisi olla kuitenkin realistista. Kun numeroita korvataan tai täydennetään sanallisilla palautteilla, on vaarana, että oppilaalle ja vanhemmille jää epärealistinen kuva osaamisen tasosta. Oppimisen taitoja tukevan ja osaamista osoittavan arvioinnin välistä eroa on ajoittain opettajankin vaikea tunnistaa.

KEHITTÄVÄ JA MYÖNTEINEN OPPIMISKULTTUURI

Aika ajoin nousee esille keskustelu arvioinnista luopumisesta etenkin taito- ja taideaineiden yhteydessä. Olisiko parempi muuttaa arviointitapaa luopumisen sijaan? Marika Toivolan (2019) mukaan opettaja ei pysty yksin luomaan myönteistä oppimiskulttuuria. Oppilaiden itse- ja vertaisarviointin avulla voidaan rakentaa yhteisöllistä oppimiskulttuuria ja tukea itseohjautuvuuteen kasvamista. Tämän onnistuessa arviointikulttuuri muodostuu sellaiseksi, että oppijat valitsevat aina innokkaasti itseään haastavia tavoitteita.

Itsearviointi on tärkeä osa kehittävää arviointia. Osallistamalla kavennamme myös perinteistä arvioijan ja arvioitavan välistä kuilua. Kehittävä arviointi ei ole uusi mullistava menetelmä, vaan tapa ajatella arviointia. Arvioinnin on tarkoitus tuottaa hyötyä. Kun arviointi osallistaa arvioinnin kohteita, arvioinnin kohteet muuttuvat aktiivisiksi toimijoiksi. Arvioinnista saatua tietoa käytetään toimijoiden hyväksi mahdollisimman pian ja arviointiprosessi mukautuu käyttäjän tarpeisiin. (Atjonen, 2015.)

ARVIOINTIA SÄHKÖISILLÄ VÄLINEILLÄ

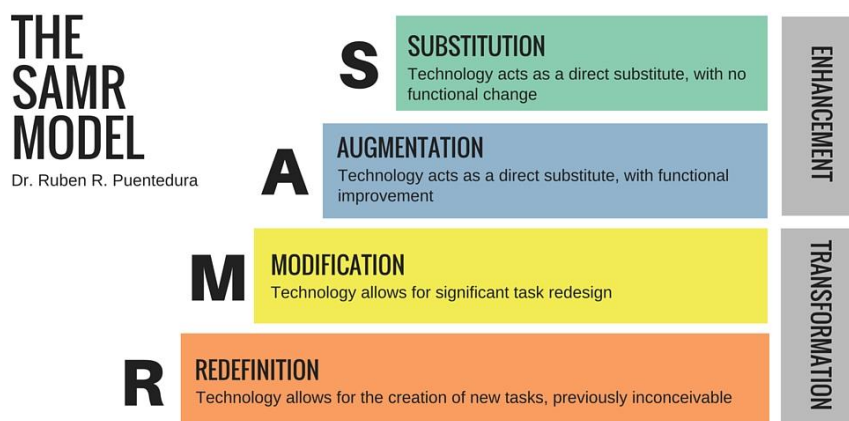
Teknologia tarjoaa arviointiin uusia ulottuvuuksia ja niitä kannattaa hyödyntää:

- Sähköisiin arviointivälineisiin voidaan liittää kuva-, ääni- ja videomateriaalia.
- Oppilas voi saada välitöntä palautetta.
- Vastauksista voidaan koostaa taulukoita tai diagrammeja.
- Välineissä on mahdollisuus käyttää myös soveltavia tehtäviä, joita opettaja arvioi erikseen.

Sähköiset oppimisympäristöt mahdollistavat aiempaa helpommin myös vertaispalautteen käyttämisen osana arviointia. Perustelen tätä sillä, että oppilaiden tuotoksia voi koostaa yhteiselle alustalle arvioitavaksi, eikä tekijän käsiala paljasta tekijää tai vaikeuta arviointia. Vertaispalautteen antaja tutkii vertaistensa tuotoksia. Oppiiko hän arvioinnin myötä asettamaan paremmin tavoitteita itselleen?

Ruben R. Puenteduran kehittämässä SAMR-mallissa **sähköisen arvioinnin pedagoginen lisäarvo** ilmaistaan neljässä tasossa, mutta minkä tahansa tason käyttäminen voi olla arvioinnin kannalta yhtä arvokasta oppimistavoitteesta riippuen (Nieminen, 2019).

- S Korvaaminen:** Sähköinen väline korvaa kynän ja paperin, mutta ei tuo arviointiin mitään lisäarvoa, paitsi suuren määrän töitä opettajalle.
- A Tehostaminen:** Arviointiväline voi sisältää esimerkiksi monivalintatehtäviä, jolloin suurin vaiva on kokeen tai kyselyn tekemisessä sähköiseen ympäristöön. Oppilas voi saada automaattisesti välittömän palautteen.
- M Muuntaminen:** Digitaalisuus tarjoaa uudenlaista pedagogista arvoa. Vastaaja saa esimerkiksi vihjeitä tehtävän ratkaisuun.
- R Uudelleenmäärittäminen:** Digitaalisuus määrittelee pedagogiikkaa uudelleen. Oppimisprosessina voi olla vaikkapa sähköinen portfolio, jota täydennetään jopa vuosien ajan.

🎧 [OPPIMISPROSESSIN AIKAISEN ARVIOINNIN KEHITTÄMINEN.](#)

Miten arviointi tukee oppimista ja opettajan työtä? Entä onko teknologialla sijaa arvioinnissa? Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan professori Marjaana Veermans tarjoaa meille muutamia ajatuksia.

Marjaana Veermans

🎧 **PODCASTIT**

🔊 [ARVIOINTIA JA OPPIMISANALYTIIKKAA](#)

Oppimisanalytiikka ja sen hyödyntäminen opetuksessa on viime aikoina herättänyt kiinnostusta ja huoltakin. Oppimisanalytiikan avulla voidaan melko nopeasti havaita oppimisvaikeuksia ja toisaalta oppimisesta jäävä digitaalinen jalanjälki huolettaa. Kuuntele mitä tohtorikoulutettava ja ViLLE-oppimisympäristön asiantuntija Einari Kurvinen ja Turun yliopiston opettajankoulutuslaitoksen yliopisto-opettaja Jussi-Pekka Järvinen keskustelevat siitä, mikä arvo oppimisanalytiikalla on arvioinnissa ja miten se kehittää arviointityötä käytännössä.

Einari Kurvinen ja Jussi-Pekka Järvinen

Oppimis-
analytiikan avulla
oman oppimisen
asiantuntijaksi!

◀ [MIKSI KOULUN KEHITTÄMINEN ON NIIN VAIKEAA? OSA 1](#)

Mikä on koulun tarkoitus? Onko yksilökeskeisyyden jälkeen yhteisöllisyys palaamassa koulumaailmaan? Koulu ei voi olla seuraamatta maailman muutosta, mutta pitääkö sen olla kehityksen kärjessä? Turun yliopiston professori Erno Lehtinen tarkastelee koulun kehittämistä oppimisen ja Helsingin yliopiston professori Hannu Simola kasvatussosiologian näkökulmasta.

Erno Lehtinen ja Hannu Simola

Onko yhteisöllisyys
palaamassa
koulumaailmaan?

◀ [MIKSI KOULUN KEHITTÄMINEN ON NIIN VAIKEAA? OSA 2](#)

Kehittämistyö ei aina tuo parannusta aiempaan. Mitä koulun erityispiirteitä koulutusta kehittävien tahojen tulisi huomioida, jotta koulutuksemme laatu pysyy korkeana tulevaisuudessakin? Keskustelu koulun kehittämisen haasteista jatkuu ja saamme kuulla miten opettajankoulutuksessa huomioidaan myös työssä olevia opettajia.

◀ [YHTEISKEHITTÄMINEN - VAIKUTTAVAA VUOROPUHELUA](#)

Yhteiskehittämisen ydin ei ole lopputuloksessa vaan itse prosessissa. Toiminnan lähtökohtana on yhdessä tunnistaa kaikkia hyödyttävä kehittämiskohde, jonka eteen tavoitteellisesti työskennellään. Yhteiskehittäminen parantaa osallistujien oppimisen taitoja ja ymmärrystä kehittämisen kohteena olevasta asiasta.

6Aika: Tulevaisuuden älykkäät oppimisympäristöt-hankkeen koordinaattori Jukka Rauvolan sekä yliopisto-opettaja Tanja Jurvasen kanssa syntyi podcast, jossa he avaavat yhteiskehittämisen haasteita ja mahdollisuuksia omista lähtökohdistaan ja työhistoriansa kautta.

Tanja Jurvanen ja Jukka Rauvola

ARVIOINNIN TYÖVÄLINEITÄ

Tarkoitukseni oli vielä koostaa arviointia tukevista sähköisistä arviointivälineistä pieni esittely, mutta alla oleva Sanna Nenosen AdobeSpark-esitys tekee sen niin kattavasti, ettei siihen ole tarvetta. Kiitokset Sannalle!

[ARVIOINTI ja arviointiin soveltuvat sähköiset työkalut](#)

LÄHTEET

Atjonen, P. 2007. *Hyvä, paha arviointi*. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy

Atjonen, P. 2015. *Kehittävä arviointi kasvatusalalla*. Tampere: Juvenes print.

Luostarinen, A. 2019. Kohti laadukasta arviointia. Teoksessa Luostarinen, A. & Nieminen, J.H. (toim.) *Arvioinnin käsikirja*. Otavan kirjapaino Oy, Keuruu

Nieminen, J.H. 2019. Sähköinen arviointi. Teoksessa Luostarinen, A. & Nieminen, J.H. (toim.) *Arvioinnin käsikirja*. Otavan kirjapaino Oy, Keuruu

Ouakrim-Soivio, N. 2016. *Oppimisen ja osaamisen arviointi*. Keuruu: Otava

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Opetushallitus. Helsinki

Toivola, M. 2019. *Käänteinen arviointi*. Otavan kirjapaino Oy, Keuruu.

KUVAT Arto Kortelainen